

นิโรธ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันข้อ ๗๖๕.

ถาม : ๗๖๕. เรื่อง “ฉานสมาบัติ กับนิโรธสมาบัติ แตกต่างกันอย่างใด?”

กราบนมัสการหลวงพ่อ กราบขอโอกาสโปรดเมตตาพิจารณาตอบคำถามดังนี้
(โอ้อโฮ)

๑. ฉานสมาบัติ กับนิโรธสมาบัติ แตกต่างกันอย่างใด? พระอริยะระดับใดที่เข้า
นิโรธสมาบัติได้ และอานิสงส์ของการเข้านิโรธสมาบัติ

๒. พระอริยะที่จะเข้านิโรธสมาบัติเป็นเวลานาน ๑๕ วันบ้าง ๑ เดือนบ้าง เช่นนี้
ท่านกำลังสร้างอภิญญาอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ใช่หรือไม่?

๓. นักปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติธรรมมาพอสมควร แต่ยังไม่ขึ้นสู่อริยมรรคขั้นสูง เขา
ควรทำจิตอย่างไรให้จิตหลุดพ้นในขณะที่กำลังจะทิ้งร่าง

๔. เราจะสอนคนแก่ หรือป่วยหนักใกล้ตายให้ปล่อยวางกาย ปล่อยวางจิตใจ
อย่างไร? จึงจะช่วยให้เขาตายอย่างมีสติและไม่กลัวความตาย

๕. ญาณทัศนะในแง่ของการปฏิบัติมีลักษณะอย่างไร? เราจะสังเกตได้อย่างไรว่า
ญาณทัศนะเกิดมีขึ้นกับจิตแล้ว

กราบขอบพระคุณอย่างสูง

หลวงพ่อ : ฉะนั้น เอาเรื่องฉานสมาบัติกับนิโรธนี้ก่อน เรื่องฉาน ฉานเรื่องหนึ่ง
ฉาน สมาธิ สมาบัติ นิโรธสมาบัติ

“ฉาน” นะ ฉานก็ฉาน ฉานคือการเพ่งกลืนนี้ได้ฉาน

“สมาบัติ” เห็นไหม สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘

“นิโรธสมาบัติ” นิโรธสมาบัติตั้งแต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ นี่พระกัสสปะเข้านิโรธสมาบัติ

มันคนละเรื่องกันหมดเลย แต่พวกเราจับพลัดจับผลูมาเป็นเรื่องเดียวกัน พอเป็นเรื่องเดียวกันก็งงไปหมดเลย คำว่างไปหมดนะ แล้วมันเป็นแค่สัญญาอารมณ์ ไม่มีข้อเท็จจริงเลย เราฟังๆ คูณนี้โลกไม่มีข้อเท็จจริงเลย อย่างเช่นสมัยอยู่กับหลวงปู่จวนนะ แล้วท่านเขียนเป็นหนังสือ หรือหนังสือเล่มไหน ในประวัติหรือก่อนหน้านั้น ท่านบอกว่าตอนท่านอยู่ที่ภูทอกหรือถ้ำจันทร์นี่แหละ จำไม่ได้

ตอนนั้นหลวงปู่บัว หลวงปู่บัวท่านมาอยู่ด้วย หลวงปู่บัวมาอยู่กับหลวงปู่จวน แล้วหลวงปู่บัวท่านบอกว่าท่านเข้านิโรธสมาบัติ พอเข้านิโรธสมาบัติแล้ว ท่านเห็นว่าท่านจะเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วท่านจะตาย พอท่านจะตาย ให้หลวงปู่จวนเป็นคนทำโลง เพราะหลวงปู่จวนท่านพรรษายังน้อยอยู่ ให้พระนี้ทำโลงศพไว้ เพราะบอกว่าท่านจะตายๆ เพราะท่านเข้านิโรธสมาบัติ ท่านเห็นอนาคตว่าท่านต้องตาย

แต่หลวงปู่จวนท่านค้านไว้ในใจนะ ท่านบอกว่าไม่ใช่ๆ ไม่ใช่อย่างนี้ ไม่ใช่อย่างนี้ พอไม่ใช่ขึ้นมาท่านก็ดูแล ดูแลเวลาหลวงปู่บัวท่านป่วย พอป่วยก็ช่วยกันดูแลรักษาๆ เพราะหลวงปู่บัวท่านบอกว่าท่านจะตาย นี่ต้องทำโลงศพไว้ แล้วทำให้มันเรียบร้อย แต่สุดท้ายก็ดูแลรักษากันมา แล้วหลวงปู่จวนท่านก็พูดนะ ท่านค้านไว้ว่ามันไม่ใช่อย่างนี้ นิโรธของหลวงปู่มันไม่ใช่เป็นแบบนี้

นิโรธคือการดับทุกข์ นิโรธ นิโรธคือการดับ ไม่ใช่ออกฐู ไม่ใช่ต่างๆ สมาบัติเป็นอีกเรื่องหนึ่ง สมาบัติเป็นสมาบัติ นิโรธเป็นนิโรธไม่เหมือนกัน นิโรธของหลวงปู่มันไม่ใช่เป็นแบบนี้ นิโรธของหลวงปู่มันไม่ใช่เป็นแบบนี้ ถ้านิโรธ นิโรธหมายถึงว่านิโรธสมาบัติ ถ้านิโรธสมาบัติก็หมายถึงว่าพระอรหันต์ พระที่มีคุณธรรมที่ท่านดับนิโรธ ท่านดับกิเลสของท่านแล้ว คำว่านิโรธคือการดับ แล้วนี่พอบอกนิโรธสมาบัติ รู้ว่าตัวเองจะตาย รู้ว่าอย่างนั้นแล้วก็ดูแลรักษา

หลวงปู่จวน ไปดูหนังสือหลวงปู่จวน ไปดูได้ หลวงปู่จวนบอก “นิโรธของหลวงปู่มันไม่เป็นแบบนี้ นิโรธของหลวงปู่มันไม่เป็นแบบนี้” นี่ไม่ใช่ นี่เข้าสมาบัติ นี่เป็นสมาบัติ แล้วเห็นว่าตัวเองจะตายนะ แล้วสุดท้ายแล้วจะดูแลกกันไป ดูแลกกันมาจนหลวงปู่บัวท่านหาย พอหลวงปู่บัวท่านหายท่านก็กลับหนองแขง พอกลับหนองแขงแล้ว ในปีนั้นหรือปีต่อไป หลวงปู่บัวท่านถึงได้มางานที่วัดป่าแก้วชุมพล หลวงตาท่านถึงได้ไปแก้ที่หลังไถ

พอหลวงตาไปแก้ เพราะเราอ่านหนังสือเล่มนี้ แล้วเรารู้ด้วย ดูหนังสือเล่มนี้ แล้วดูวันเวลา แล้วหลวงปู่จวนท่านพูดอย่างนั้น พูดบอกว่าเวลาออกไปแล้ว เพียงแต่ว่าหลวงปู่จวนท่านยังเป็นพระที่พรรษาน้อยกว่า ตามประเพณีใช่ไหม? เราเด็กกว่าเราก็ไม่ค่อยกล้าพูดสิ่งใด แต่ในใจพูดอย่างนั้น ฉะนั้น เวลาท่านมาเขียนหนังสือ ท่านมาพูด ท่านบอกว่า นิโรธสมาบัติของหลวงปู่มันเป็นอย่างหนึ่ง นิโรธสมาบัติทั่วไป

เราจะบอกว่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาฬารดาบส อุทกดาบส ได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ สมาบัติเป็นสมาบัติ สมาบัตินี้เป็นสมาบัติเลย เพราะสมาบัตินี้พวกฤๅษีชีไพรเข้า พอฤๅษีชีไพรเข้ามันเป็นเรื่องมฤตยู มีเดช ไอ้เรื่องนี้เป็นเรื่องฉานโลกีย์ มันไม่เกี่ยวหรอก ฉะนั้น คำว่านิโรธ นิโรธมันอยู่ในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

นิโรธมันอยู่ในอริยสัจ ถ้านิโรธอยู่ในอริยสัจ นิโรธกับสมาบัติมันไม่เกี่ยวกัน แต่เวลาที่พระสารีบุตรท่านเข้าไปพักของท่าน ท่านเข้านิโรธสมาบัติ คือท่านเข้าสมาธิ แต่นิโรธท่านดับของท่านแล้ว นี่พระกัสสปะเวลาเข้า ๗ วัน ๑๐ วัน พระปัจเจกพุทธเจ้าเข้านิโรธสมาบัติ มันมีของมัน แต่นี่ของเรามันเป็นสัญญาอารมณ์นะ เพราะ เพราะสิ่งนี้มันจะไปเข้ากับอินโดย ๔ เรื่องความว่าง

เรื่องฉานเป็นอินโดย อินโดย ๔ มีอะไรบ้าง? มีพุทฺธวิสัย มีกรรม มีโลก มีฉาน นี่มันอินโดย คือมันกว้างขวาง คือมันละเอียดลึกซึ้ง มันไปมากกว่านั้น แล้วประธานที่เริ่มปฏิบัตินะ ในโลกเดี๋ยวนี้เป็นแบบนี้แหละ เขาว่าเข้านิโรธสมาบัติอะไรนี้ เราจะบอกว่า โทกทั้งนั้นแหละ โทก! คนรู้ไม่พูด คนพูดไม่รู้ คนรู้ไม่พูดหรอก เหมือนกับของ เห็นไหม คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ ไอ้คนใช้ไม่ค่อยได้ซื้อหรอก แล้วคนซื้อมาก็อยู่ดี ที่สุด ยอดที่สุด เยี่ยมที่สุด แต่ไอ้คนใช้ ใช้ไม่ได้ คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ

นี่ก็เหมือนกัน ผู้ที่เข้านิโรธสมาบัติได้เขาไม่พูดหรอก เพราะมันลึก lắm แต่ไอ้ที่คุยกันอยู่นี้มันก็แค่ทำความสงบของใจ แค่ใจสงบนิดหน่อยมันก็ว่านิโรธๆ มันก็ว่ากันไป นี่พูดถึงสัญญาอารมณ์นะ เราพูดถึงสัญญาอารมณ์ก่อน แล้วสิ่งที่ว่าสังขมที่ทำกันอยู่ มันยิ่งสลัดใจมากเข้าไปอีก สลัดใจมากเข้าไป แบบว่าเวลาเขาจะเข้านิโรธสมาบัติกัน เห็นไหม เขาโฆษณากัน เขาประชาสัมพันธ์กันไป

แล้วอย่างนี้ เพราะว่าในปาราชิก ๔ นี่ในปาราชิก ๔ นะ แม้แต่เข้าฌานสมาบัติบอกเขา นิโรธสมาบัตินี้เป็นหมดแหละ แล้วเขียนกัน ทำกัน แล้วนี่เขียนนะ เราจะบอกว่ามันหลายชั้นหลายซ้อน มันหลายชั้นหลายซ้อนมาก ที่ว่าเข้านิโรธสมาบัติกันไปเพราะมันไม่มีใครตรวจสอบ แล้วคนที่ตรวจสอบ ใครจะตรวจสอบล่ะ? เห็นไหม คันถุระ วิปัสสนาธุระ ถ้าวิปัสสนาธุระเขาจะตรวจสอบสิ่งนี้ได้

เมื่อก่อน เห็นไหม นี่วินัยธร ธรรมกถึก ถ้าวินัยธรรู้ศึกษาเล่าเรียนกันไป ธรรมกถึกนี้เขาจะรู้กัน แล้วเขาแบบใครที่มีคุณธรรมสูงกว่า คนที่ต่ำกว่าเขาชี้ได้หมดใจ แต่ตอนนี้ครูบาอาจารย์ท่านรักษาดูแลในหมู่คณะ ในครอบครัวของกรรมฐาน แต่เวลาคนอย่างนี้เห็นว่ามันเป็นไปได้ พอเป็นไปได้มันก็มีการทับซ้อนกันไป

ฉะนั้น คำว่านิโรธสมาบัติต้องแยกให้ชัดเจนก่อน ฌานกับสมาบัติก็คนละเรื่องกัน แล้วสมาบัติกับนิโรธ นิโรธ คำว่านิโรธแล้วเติมคำว่าสมาบัติไปอีกเรื่องหนึ่ง เพราะคำว่านิโรธสมาบัติ นิโรธ เห็นไหม นิโรธคือการดับทุกข์ ฉะนั้น สิ่งที่ว่าอภิญญา ๕ ที่ว่าอภิญญา ๖ ว่าแก้กิเลสได้หรือไม่ได้ อภิญญา ๖ แก้กิเลสได้หรือไม่ได้ อภิญญาๆ เขาสร้างอภิญญาแค่ไหน? นั่นอีกเรื่องนะ

นี่พูดถึงคำว่า “นิโรธสมาบัติกับสมาบัติ” ก่อน เพราะคำว่าสมาบัติๆ ทุกคนนี้ขนาดเราเคยฟังพระองค์หนึ่งพูดนะ บอกว่าสมาบัติของเขานะ เริ่มต้นกำหนดเป็นสี่ สี่เขียว สี่เหลือง สี่แดงเป็นสมาบัติ โอ้ย เรางงเลยนะ เอ๊ะ สี่มันเกี่ยวอะไรกับสมาบัติ? แล้วบอกว่าสมาบัติมันเป็นอย่างนั้นหรือ? สมาบัติมันก็ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน รูปฌาน อรูปฌาน อากาสนัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ เนวสัญญานาสัญญาตนะ นี่สมาบัติ

แล้วพระพุทธเจ้าไปเรียนกับอาฬารดาบส อุทกดาบส เห็นไหม สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาไปทั่ว พอจากอุทกดาบส อาฬารดาบส แล้ว ไม่ได้แล้ว หยุดแล้ว ทำไมพระพุทธเจ้ากลับมาอานาปานสติล่ะ? กลับมากำหนดลมหายใจล่ะ?

นี่ไงถึงบอกว่า “ฉานกับสมาธิแตกต่างกันอย่างไร?” ฉานคือการเพ่ง ฉานมีกำลัง ใจ ฉานมีกำลังมันก็ส่งออก เพราะจิตมันส่งออก สมาธิคือความสงบร่มเย็น สงบกลับมา แล้วสมาธิกับฉานต่างกันไหม? ทำฉานก็คือทำความสงบของใจ แต่ทำความสงบ มันมีกำลังของมัน มันเป็นฉานโลกีย์ มันเพ่งใช่ไหม? มันเพ่งมีกำลัง เพ่งเทียน เพ่งแสง เพ่งสีขาว สีเขียว สีแดง แล้วพุทธโธนี่ เห็นไหม พุทธานุสติ ธรรมานุสติ ย้อนกลับมา นี่ย้อนกลับมา

ถ้าย้อนกลับมา ฉะนั้น ในมรรค ๘ ถึงเป็นสัมมาสมาธิ ไม่ใช่สัมมาฉาน ไม่มี มีแต่สัมมาสมาธิ นี่มันเป็นสมาธิไม่ใช่ฉาน แต่ แต่ที่นี้บอกฉานมันเป็นอจินไตย เรื่องความสงบเป็นอจินไตย ที่นี้เวลาพูดไปมันก็กว้างออกไป พอกว้างออกไป ฉะนั้น ไม่ต้องไปสนใจเรื่องนี้เลย ถ้าไปสนใจเรื่องอย่างนี้นะ ว่านิโรธสมาบัติแล้วจะอย่างไร? ฉานสมาบัติอย่างไร? ทุกคนอยากจะมีอภิญญา ๖ อยากจะรู้วาระจิตต่างๆ พวกเรื่องอย่างนี้ ทำให้จิตส่งออกหมด

จิตส่งออก อยากรู้ อยากเป็นไป อยากต่างๆ ความอยากอันนี้มันกวนใจ แล้วใจมันจะเข้ามาไม่ทำงานของตัวเอง เหมือนเรารอคอยความนิ่ง รอคอยความสงบ แต่เราเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มันจะสงบได้อย่างไร? เราเคลื่อนไหวอยู่นี้จะสงบได้อย่างไร? การเคลื่อนไหวคือพวกฉานโลกีย์นั่นแหละ แล้วจะให้สงบ สงบมันต้องหยุดนิ่ง แล้วหยุดนิ่งอยู่ได้อย่างไร? หยุดนิ่งความรู้สึกมันตั้งอยู่บนอะไร? มันถึงต้องมีคำบริกรรมไป

ฉะนั้น สิ่งที่ว่านี่เรื่องของโลก เฮ้อ เพราะว่าแค่ทำความสงบของใจนี่นะ ทำสัมมาสมาธิ ทุกคนก็ยังทำล้มลุกคลุกคลาน แต่ถ้าเป็นเรื่องใช้ปัญญา เรื่องโลกีย์ปัญญา ปัญญาโลก ปัญญาที่ว่าเราศึกษาในศาสนามันเป็นเรื่องโลกไหม เราถึงบอกว่าเรื่องโลกกับเรื่องธรรมมันคนละมิติกัน มิติของโลกนะเราไม่ต้องทำอะไรเลย มันเกิดขึ้นได้ ความคิดนี้เกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติเลย แต่เรื่องของธรรม ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ปัญญาที่เกิดกิเลสพาให้หมด แล้วปัญญาที่เป็นธรรมมันจะเกิดตอนไหน? นี่มันเกิดตอนไหน?

แล้วถ้าพูดกันนี้ก็ปัญญาเหมือนกัน ความรู้สึกเหมือนกัน เหมือนผู้ใหญ่กับเด็กเลย ผู้ใหญ่ เวลาการดำรงชีวิตของผู้ใหญ่ก็อย่างหนึ่ง เด็กก็อย่างหนึ่ง ก็อยู่ด้วยกันนี้แหละ แต่พื้นฐานของใจมันคนละเรื่องกันเลยละ ใ้่นี่ก็เหมือนกัน เรื่องที่ว่าเรื่องฉาน เรื่องสมาบัติ เรื่องฉาน เรื่องนิโรธสมาบัติต่างๆ อันนั้นะมันเป็นเรื่องฉานโลกีย์ คำว่าฉานโลกีย์ อภิญญา ๖ คือว่าอภิญญาแก้กิเลสไม่ได้ อภิญญานี้แก้กิเลสไม่ได้ นิโรธสมาบัติ เดี่ยวเราจะอธิบายเรื่องนิโรธสมาบัติทีหลัง

นี่เขาบอกว่าฉานโลกีย์แก้กิเลสไม่ได้ ฉานโลกีย์แก้กิเลสไม่ได้ อภิญญา ๖ อภิญญาคือฉานโลกีย์ รู้วาระแล้วมันจะมาแก้กิเลสได้อย่างไร? มันไม่ใช่มรรค แต่ถ้ามันเป็นมรรค เพราะมรรค ๘ มรรคมันถึงมีปัญญาพิจารณาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม สติปัฏฐาน ๔ นี่ถึงเข้าสู่อริยสัจ มรรค ๔ ผล ๔ สติปัฏฐาน ๔ สิ่งของมันจะเข้ามาที่นี้ แต่ในเมื่อมันเป็น เพราะพระพุทธรเจ้าทั้งหลาย หลวงตาท่านพูดเด็ดขาดเลย

“ไอ้เรื่องฉานๆ แฉนๆ นี้อย่ามาคุยกับเรานะ”

ท่านไม่พูดเรื่องนี้เลยนะ ท่านตัดทิ้งไปเลย แต่ที่เราพูดนี้เพราะว่าคำถามมันเข้ามาหนึ่ง แล้วเรื่องทางโลกเขาสนใจเรื่องอย่างนี้ สิ่งที่เขาสนใจ ต้องพูดถึงเรื่องที่เขาสงใจว่า มันถูกหรือมันผิด ถ้ามันถูกนะ มันถูกมันถูกอย่างไร? มันผิด มันผิดอย่างไร? แล้วเราจะเริ่มต้นเดินกันอย่างไรเพื่อจะเข้าไปสู่ความถูกต้อง

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นเรื่องฉาน เรื่องสมาบัติ เรื่องต่างๆ วางไว้ก่อน ใจเราสงบจริงหรือเปล่า? ถ้าเข้าฉานสมาบัตินะ อย่างที่พูดเมื่อกี้ สมาบัติ ๘ เห็นไหม ปฐมฉาน ทุติยฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน ฉาน ๔ ฉาน ๔ กับสมาธิ ถ้าสมาธิมันเอกัคคตารมณ์จัดตั้งมัน ถ้าตั้งมันแล้วตั้งมันอย่างไร? เพราะคำสอน คนสอนชอบสอนสิ่งนี้ แต่เวลากรรมฐานสอนนะ กรรมฐานสอนพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ

ขณิกสมาธิ สมาธิเล็กน้อย สมาธิมันพอเป็นไป อุปจารคือสมาธิที่มันเข้มแข็งขึ้น แล้วมันออกรับรู้ได้ ออกรับรู้ก็เหมือนฉานโลกีย์ ออกรับรู้ แต่มันออกรับรู้ด้วยอุปจารสมาธิ ออกรับรู้ด้วยมีสติปัญญา ด้วยมีสติ ด้วยมีการรับรู้ ด้วยการบริหาร ไม่ใช่ออกรับรู้แบบสับสน ออกรับรู้แบบว่าพลังงานมันพุ่งไปโดยที่ไม่มีใครควบคุมมัน แวบๆ แวบๆ ออกรับรู้ ออกรับรู้เพื่ออะไร? แต่ถ้ามันเป็นอุปจารสมาธิ เห็นไหม คือว่าอัปปนาสมาธิมัน

เข้าไปสงบระงับจนทำอะไรไม่ได้เลย เพราะมันพุทโธไม่ได้ มันสักแต่ว่า สักแต่ว่าที่ละเอียดมาก แล้วพอกลายตัวออกมาแล้วมันถึงจะเป็นอุปจาระ อุปจาระก็ออกใช้ทำงาน

นี่พูดถึงว่าเวลาพุทโธ เวลากรรมฐาน ๔๐ ห้องมันมีคุณสมบัติอย่างนี้ คุณสมบัติอย่างนี้มันก็เข้าสู่อริยสัจ เข้าสู่มรรค แต่ถ้ามันไปสมาบัติ สมาบัติมันไปแล้ว ตัวตนอยู่ไหน? ในอุทกคาบส อาฬารคาบสเขามีสติของเขา เพราะตอนนั้นพระพุทธรเจ้ายังไม่ตรัสรู้ไง เขาก็ได้สมาบัติ ๘ เขายังเข้าออกของเขาได้ แต่ถ้าเป็นคนทั่วไปนะ หรือเราไม่ชำนาญ มันจะเข้าได้หน ๒ หนเท่านั้นแหละ พอเข้าต่อไปนะมันเข้ายากแล้ว เพราะอะไร? เพราะพอไปรู้ ไปเห็นเข้ามันมีความอยาก มีค้นหา มีกิเลสใจ นี่มันจะเข้าออกได้ยากมาก พอเข้าออกได้ยาก จะเข้าออกอย่างเก่าอีกไม่ได้ ฉะนั้น พอเข้าอย่างเก่าไม่ได้ แม้แต่รักษาให้มันเป็นไปยังรักษาไม่ได้

ดูพระพุทธรเจ้าไปศึกษาสิ ศึกษากับอุทกคาบส อาฬารคาบส สมาบัติ ๘ แล้วพระพุทธรเจ้าทิ้งเลย มันใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ ทิ้งเลยแล้วกลับมา ที่นี้โลกมันเป็นไปอย่างนั้น เพราะโลกมันเป็นเรื่องโลก เห็นไหม เรื่องโลกๆ คือว่ากำหนดจิตได้อย่างนั้น คาคหมายได้อย่างนั้น เราจะบอกว่าสิ่งที่ทำกันทางโลกนี้ เราพูดเลยโกหกเกือบทั้งนั้น แต่มันมีอักษรอยู่ในตำราใจ ก็อ้างอิงกันทั้งนั้น โกหกเกือบทั้งนั้น ฉะนั้น ถึงว่าสมาบัติย้อนกลับมาตอบปัญหาแล้ว นี่พูดถึงพื้นฐานก่อน ว่านิโรธสมาบัติกับสมาบัติมันแตกต่างกันอย่างไร?

คำถามที่ ๑

ถาม : ๑. ฌานสมาบัติกับนิโรธสมาบัติแตกต่างกันอย่างไร? พระอริยระดับไหนจะเข้านิโรธสมาบัติได้ อานิสงส์ของการเข้านิโรธสมาบัติ พระอริยสงฆ์ขนาดไหนที่เข้านิโรธสมาบัติได้

หลวงพ่ : เวลาเข้านิโรธสมาบัติ เพราะตรงนี้แหละ คำนี้แหละทุกคนถึงมาอ้างว่าเข้านิโรธสมาบัติ เวลาพระพูดว่าเข้านิโรธสมาบัติ เข้านิโรธสมาบัติ เพราะเขาอยากให้เห็นว่าเขาเป็นอริยสงฆ์ไง

เพราะคำพูด มันพูดนี้มันมีนัย เวลาใครบอกเข้านิโรธสมาบัติๆ แล้วก็บอกว่าใครเข้านิโรธสมาบัติได้ก็อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามี แล้วพระองค์นั้นเข้านิโรธสมาบัติ

แสดงว่าพระองค์นั้นเป็นอะไรล่ะ? ก็เป็นอนาคามีไง แล้วเข้าจริงหรือเปล่าล่ะ? เพราะในตำราบอกว่าผู้ที่เข้านิโรธสมบัติได้อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามี แล้วเขาก็บอกว่าพระองค์นี้เข้านิโรธสมบัติได้ แปลว่าอะไร? แปลว่าอะไรล่ะ? อ้าว แปลว่าอะไร?

นี่มันมีเลศนัยอย่างนี้ ที่โลกเขาทำกันมันมีเลศนัยอย่างนี้ แล้วถ้าเข้านิโรธสมบัติเข้าทำไมล่ะ? แล้วเข้าเพื่ออะไรล่ะ? เข้าเพื่อสวดสังข์หรือ? เข้าเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อหรือ? แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่ทำได้จริงนะมันมี เราอยู่ครูบาอาจารย์ทำได้จริง ถ้าทำได้เขาไม่พูด แต่วงในรู้จักกัน เขาทำเขาไม่พูดหรือคนทำได้เขาไม่พูด ไอ้คนขี้โม้มันนั่นนะทำไม่ได้ทำไม่ได้หรือ

ฉะนั้น ที่เขาถามว่า

ถาม : พระอริยะระดับใดเข้านิโรธสมบัติได้?

หลวงพ่ : (หัวเราะ) ในตำราบอกพระสารีบุตรเข้านิโรธสมบัติ ออกมานะ คนทำบุญแล้วได้บุญมาก นี่พระกัสสปะเข้านิโรธสมบัติ เพราะเวลาผู้ที่สิ้นกิเลสแล้วมีวัชรธรรมเป็นเครื่องอยู่ มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ที่นี้ธรรมเป็นเครื่องอยู่ อนาคตมันไม่มีเพราะมันดับหมดแล้ว พอดับหมดแล้ว ชีวิตนี้รออายุขัย ที่นี้บางทีรออายุขัยก็เข้านิโรธสมบัติก็เป็นเครื่องอยู่ อยู่เป็นความสุขของเขา ก็ว่ามันสุขอยู่แล้วเพราะมันพ้นกิเลสแล้ว

ฉะนั้น เพียงแต่ว่าเหมือนเราเนี่ย เราวันๆ ทำอะไรล่ะ? นี่วันทำงานจบแล้วทำอะไรต่อล่ะ? ที่นี้พอไม่มีอะไรทำก็เข้านิโรธสมบัติ นี่มันเป็นเครื่องอยู่เฉยๆ มันเป็นเรื่องปกติของพระระดับนั้น แต่มันไม่เป็นปกติแบบปุถุชน แบบไอ้พวกที่จะปีนบันได พยายามจะปีน พยายามไขว่คว้า เข้าไม่ได้หรือ พยายามไขว่คว้า พยายามจะปีนยอดเขา พยายามจะปีนก้อนเมฆ ไม่มีประโยชน์หรือ แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านทำจิตของท่านจบแล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องปกติ เรื่องความเป็นอยู่ของท่านไง เป็นเรื่องการพักผ่อน

เป็นเรื่องการพักผ่อนนะ พักผ่อนนอนหลับ เป็นเรื่องไม่มีอะไรเป็นพิเศษเลย เพราะพวกนี้มันเป็นเรื่องอะไร? ก็เป็นเรื่องปกติใช่ไหม? เพราะจิตใจท่านพ้นแล้ว พ้นออกไปจากความขุ่นมัวในใจ มันไม่มีสิ่งใดมาเร้าในใจ ไม่มีสิ่งใดเลย เพราะมันไม่มีอะไร พอไม่มีอะไรนะก็เป็นเรื่องปกติ แต่ไอ้พวกตะกายดาว ไอ้พวกจะปีนก้อนเมฆ ไอ้โฮ จะเข้านิโรธสมบัติ จะเข้านิโรธสมบัติ แล้วเข้าทำไมล่ะ? แล้วเข้าทำไมต้อง

ประกาศด้วยละ? จะนอนก็ต้องประกาศใช้ไหม? เวลาจะเข้านอน ฉันจะนอนแล้วนะ ต้องอย่างนั้นด้วยหรือ?

เออ แปลกเนาะ คนจะนอน กินแล้วก็นอนสิ คนกินข้าวเสร็จเขาก็นอน นอนเสร็จแล้วเขาก็ตื่น ตื่นแล้วเขาก็ทำงาน ก็เป็นเรื่องปกติ ทำไมจะนอนก็ต้องบอกเขาว่าจะนอนด้วยละ? ฉันจะนอนแล้วนะ เออ มันก็แปลกอยู่เนาะ ถ้าเราเข้าใจอย่างนี้แล้ว ชาวพุทธจะไม่ใช่เป็นเหยื่อใครเงิ ชาวพุทธไม่ต้องเป็นเหยื่อใคร แล้วปรับปรุงทัศนคติตัวเองซะ เรื่องนิโรธสมาบัติ เรื่องฉานโลกีย์มันก็เหมือนเรื่องปกติของมนุษย์นี่แหละ

มนุษย์เกิดมามีคุณสมบัติอย่างไร? เขาวินัยญามีแค่ไหน? มันก็เกิดจากบุญกุศลที่เราสร้างมา ใครมีคุณสมบัติ ที่เวลาจิตสงบแล้วเขาทำของเขาได้ นั่นก็บุญกุศลของเขา เขาได้สร้างของเขามา เราไม่ได้สร้างของเราอย่างนั้น แล้วเราอยากให้เป็นแบบนั้นมันไม่มีหรอก แต่ถ้าของเรามันเป็นอย่างนั้นนะ พอเราทำแล้วมันก็เข้ารูปนั้นแหละ มันไม่หนีไปไหนหรอก

คนไม่มีแล้วไม่ต้องตะกายดาว ไม่ต้องปีนก้อนเมฆ ทำแต่คุณงามความดีของเรา ทำความสงบใจของเรา ทำเพื่อประโยชน์ของเรา แค่นี้ก็สุดยอดแล้ว ใครเขาจะปีนก้อนเมฆ เขาจะตะกายดาว เขาจะอะไรเรื่องของเขา มันเรื่องปกติไม่มีอะไรเป็นพิเศษเลย เรื่องพิเศษ เรื่องความจริง เรื่องอริยสัจ เรื่องกลับมาพิจารณาของเราต่างหากละ

ฉะนั้น

ถาม : พระอริยะระดับใดที่เข้านิโรธสมาบัติได้ แล้วอานิสงส์ของการเข้านิโรธสมาบัติ

หลวงพ่ : อานิสงส์เรื่องอะไรละ? อานิสงส์ เขาแบบว่าผู้ที่เข้านิโรธสมาบัติได้ เห็นไหม นิโรธคือดับหมดแล้ว ฉะนั้น เขาเข้าแล้ว เขาเข้าเพื่อพักผ่อน เพราะคำว่านิโรธแล้วนี่มันอานิสงส์อันนั้นเต็มเปี่ยมแล้ว

นิโรธะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ นิโรธคือนิพพาน หลวงปู่จวนพูดอย่างนั้น บอกว่า นิโรธของหลวงปู่มัน นิโรธคือนิพพาน นิโรธคือมันหมดแล้ว นิโรธมันสูงสุดแล้ว แล้ว

อานิสงส์อะไรอีกล่ะ? จะมีอานิสงส์อะไรอีกให้ไปสู่นิโรธอันนั้น จะมีอานิสงส์อะไรไปเพิ่มเติมนิโรธอันนั้น ไม่มีหรอก

ฉะนั้น นิโรธสมาบัติแล้วก็จบ นิโรธสมาบัติหมายถึงว่าครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นไปแล้ว นี่ที่นี้เพียงแต่พอเป็นไปแล้วพวกเรา ก็อยากจะเข้านิโรธกัน การเข้านิโรธนี้ เพราะเราอยากสิ้นกิเลสไง เราอยากจะเข้านิโรธ อยากจะสิ้นกิเลส แล้ววิธีสิ้นกิเลสทำอย่างไรล่ะ? อ้าว นิโรธนี้เป็นชื่อนะ แต่เวลาทำอย่างไร? ทำก็ย้อนกลับมาที่มรรคนี้ไง

เราต้องย้อนกลับไปมรรค เราไม่ต้องไปตอบที่นิโรธ นิโรธคือผล นิโรธคือคำตอบ แล้วเหตุผล? เราไปเอาที่คำตอบได้อย่างไร? เราต้องกลับไปหาเหตุ เหตุอะไรถึงนิโรธ? ถ้าเป็นนิโรธแล้ว ตรงนั้นต่างหากที่เราต้องทำ เราต้องทำเหตุที่เข้าสู่นิโรธ แล้วพอนิโรธแล้วนะ สมาบัติมันก็มีมา นิโรธสมาบัติ (หัวเราะ) เออ ก็มันนิโรธนะ มันดับหมดแล้ว นี่จะเอานิโรธสมาบัติ แล้วนิโรธอะไร? นิโรธที่ไหน? นิโรธอะไรกัน?

ฉะนั้น คำถาม หรือว่าพระที่บอกว่าพระท่านใดเข้านิโรธสมาบัติ เห็นไหม ก็จะไม่เอื้อกันไง โอ้โฮ พระองค์นั้นเข้านิโรธได้ เสาเราก็เข้านิโรธได้ ก้อนหินเราก็เข้านิโรธได้ เพราะมันไม่ขยับเลยล่ะ ก้อนหินมันเข้านิโรธเลย นั่งอยู่นั่นนะไม่ขยับมาแล้ว ๓ เดือน (หัวเราะ) เข้านิโรธนั่งเลย นี่ก็พระองค์นี้จะเข้านิโรธไง มันเป็นนัยๆ เขาทำกันเป็นนัยให้สังคมเข้าใจอย่างนั้น นี่ข้อที่ ๑

ข้อที่ ๒

ถาม : ๒. พระอริยะที่เข้านิโรธสมาบัติเป็นเวลานาน ๑๕ วันบ้าง ๑ เดือนบ้าง เช่นนี้ท่านกำลังสร้างอภิญญาอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ใช่หรือไม่คะ

หลวงพ่ : สร้างอะไรล่ะ? สร้าง เขาเข้าสมาธิแล้วใช้ปัญญาพิจารณา นี่คือการสร้าง ถ้าพูดถึงพระอริยะที่เข้านิโรธสมาบัติแล้ว ถ้าเข้านิโรธจริงนะ ๑๕ วันบ้างนี่เขาเข้าไปพักผ่อน เขาเข้าไปพัก ก็อย่างที่ว่า จะนอนก็นอน จะกินก็กิน ในมหายานเขาบอกเลย พระอรหันต์เขาถามว่าดำรงชีวิตอย่างไร? อ้าว หิวก็กิน ร้อนก็อาบน้ำ ง่วงก็นอน ก็เท่านั้นแหละ

แล้วพวกเราปฏิบัตินะ นี่ไงเขาบอกว่าหิวก็กิน หิวก็กิน เราถามเลย กินอะไร? กิน
 จี๋หรือ? จะกินอะไร? หิวก็กินนี่กินอะไร? คนที่เขาวิฤติภาวะะ หิว ไข่หิวเขาก็กิน เขาก็ออยู่
 โดยปกติของเขา แต่ถ้าเรานี้ะ เราไม่ได้สร้างอะไรมานะ เหมือนกับเด็กทารก เวลามัน
 นอนอยู่ มันก็นอนทับจี๋ ทับเยี่ยวมัน เด็กทารกมันไม่ได้เติบโตมา เวลาหิวไม่มีจะกินมัน
 ทำอย่างไรล่ะ? มันก็เอามือล้วงจี๋มันกินเอง

อ้าว หิวๆ หิวแล้วกินอะไร? แต่ถ้าผู้ที่เขามีของเขา เขาโตแล้ว หิวเขาก็เข้าครัว
 ของเขา เขาเปิดอะไรเขาก็กินของเขาได้ มันต้องมีมาก่อนไง ไม่ใช่เราไม่มีอะไรเลย หิว
 ก็กิน อ้าว คนนั้นเขามีทรัพย์สินสมบัติของเขาใช่ไหม? เขามีอาหารของเขาใช่ไหม? หิวเขาก็
 กิน โอ้เราไม่มีอะไรเลย หิวก็จะกิน ก็กินลมๆ จะกินอะไรล่ะ? อันนั้นมันเป็นความเข้าใจ
 ตีความกันไป

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า “เข้านิโรธเพื่อสร้างอภิญญา” อภิญญาคืออะไร? อภิญญา ๖ ไข่
 ไหม? นี้อภิญญาๆ อภิญญา ๖ อภิญญาตัวที่ ๖ เขาบอกคือจิตสงบแล้วย้อนกลับมาเป็น
 มรรคนั้นแหละ เขาว่าเป็นมรรค ฉะนั้น สิ่งที่เป็นมรรค เราบอกอภิญญา ๖ แก้กิเลส
 ไม่ได้ แก้กิเลสไม่ได้ก็ตรงนี้ไง ดูอย่างแม่ชีแก้ว แม่ชีแก้ว เห็นไหม รู้ทุกอย่าง ถ้าวันไหน
 ภาวนาแล้วไม่รู้ คิดว่าตัวเองไม่ได้ภาวนา นี่ไงอภิญญา

แม่ชีแก้วนะ อู้อูรู้หมดเลย สุดท้ายแล้วนะหลวงปู่มัน นี่มันเรื่องของผู้อื่นะ กับคน
 ที่ไม่รู้ วิฤติภาวะมันแตกต่างกัน หลวงปู่มันนะท่านอยู่ที่วัดที่หนองผือ ก่อนที่จะมาที่ห้วย
 ทราย ก่อนมาที่ห้วยทราย นี่แม่ชีแก้วยังเป็นเด็กๆ ใจ แล้วแม่ชีแก้วจะภาวนาแล้วดี แล้ว
 หลวงปู่มันท่านพักอยู่ท่านรู้ใจ แล้วหลวงปู่มันท่านมาเล่าให้หลวงตาฟังทีหลังใจ บอกว่า

“มันเป็นเด็กผู้หญิงนะ ถ้าเป็นเด็กผู้ชาย เราจะบวชเณรแล้วเอาไปกับเรา”

นี่เป็นผู้หญิง พอเป็นผู้หญิงเอาไปไม่ได้ พอเอาไปไม่ได้ พอหลวงปู่มันจะจากที่
 นั้นไปนะ หลวงปู่มันบอกว่า “อย่าภาวนานะ ให้หยุด อย่าภาวนานะ” เพราะถ้าเขาภาวนา
 อยู่ จิตเขามหัศจรรย์ หลวงปู่มันอยู่ที่นั่น หลวงปู่มันท่านดูแลได้ ท่านควบคุมได้ แล้วท่าน
 จะจากที่นั่นไปท่านห่วง ท่านห่วงว่าท่านไปแล้ว เด็กคนนี้อ่าภาวนาไป มันไปรู้ ไปเห็น
 สิ่งใด มันจะไม่มีผีเสื้อ ไม่มีคนแก้ไข หลวงปู่มันเลยสั่งไว้ว่า

“อย่าภาวนานะ เราไม่อยู่แล้วอย่าภาวนา”

นี่ใจอกิณญา จิตดวงนี้สร้างบุญมามาก แล้วที่นี้พอหลวงปู่มันท่านจากไป แม่ชี แก้วท่านมาเล่าให้หลวงตาฟัง ว่าเวลาหลวงปู่มันท่านไปแล้ว ใจมันก็อยากภาวนา แล้ว หลวงปู่มันก็สั่งไว้ว่าอย่าภาวนานะ ก็พยายามตั้งสติแล้วค่อยๆ พิจารณาเอา ค่อยๆ แก้อา คืออยากภาวนา แต่หลวงปู่มันก็สั่งไว้ว่า “อย่าภาวนานะ” แต่ก็ใช้วิธีตั้งสติ คือพยายามจะ รักษาไว้ไม่ให้เสียใจ

นี่คืออกิณญา เห็นไหม นี่ที่ว่าอกิณญา ๖ อกิณญา ๖ จะแก้กิเลส อกิณญามันเป็น การส่งออก แล้วถ้าไม่มีใครบอก มันจะเป็นการเพิ่มทิฐิมานะว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษ ตัวเองมีความรู้ ตัวเองมีอำนาจเหนือโลกเหนือทุกอย่าง ถ้ามีความรู้สึกลึกซึ้งคิดไปอย่างนี้เป็นกิเลส หรือฆ่ากิเลส? มันเป็นกิเลสทั้งนั้นแหละ มันไม่ใช่การฆ่ากิเลสหรอก อกิณญาจะส่งเสริม ให้กิเลสตัวใหญ่ๆ พองมากเลย แต่พอแม่ชีแก้วไปสร้างวัด เพราะบวชชีแล้วอยากภาวนา ก็ใช้จิตเอา แล้วที่หลวงปู่มันบอกว่าต่อไปจะมีคนมาสอน ก็รอๆ ใจ จนหลวงตาท่านไป

นี่เวลาจะปราบแม่ชีแก้ว “จิตส่งออกนะ ส่งออกบ้างก็ได้ ดึงไว้บ้างก็ได้ ได้หรือ เปล่า?” คือเริ่มต้นคนจะดึงให้อยู่ มันไม่อยู่หรอก แบบว่าจากที่มันส่งออกตลอด อกิณญา ที่มันรู้ตลอด อกิณญาที่มันรู้เหนือ รู้ได้ตลอด แบบว่า

“ให้ไปบ้างก็ได้ ให้หยุดบ้างก็ได้ ได้ไหม?” นี่ต่อรองกันก่อน

“ไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้”

ไม่ได้! ไล่ลงจากเขาเลย ไล่ไปเลย ที่นี้พอไล่ไปแล้ว นี่คนมีปัญญา เห็นไหม อกิณญาๆ อกิณญาแก้กิเลสไม่ได้ พอคนมีปัญญา แม่ชีแก้วก็ไปนั่งคิดว่าเราก็คงภาวนามา ตลอด ถ้ามันดีมันก็ต้องดีไปแล้วสิ ถ้ามันไม่ดีเราก็คงอยากมีคนแก้ไข แล้วนี่ท่านบอกว่า ส่งออกก็ได้ ไม่ส่งออกก็ได้ ทำไมไม่ลองทำดูล่ะ? ทำไมไม่ลองทำดู?

นี่คนมีปัญญา เห็นไหม พอมาบอกว่าถ้าเราลองทำดู แม่ชีแก้วก็ทำความสงบของ ใจเข้ามา แล้วพยายามรั้งไว้ไม่ให้ส่งออก ไม่ให้ส่งออก คือไม่ให้ไปรู้ใจ แต่เดิมถ้าวัน ไหนภาวนาไปแล้วไม่เห็นผี เห็นเทวดา เห็นอินทร์ เห็นพรหม คือส่งออก วันนั้นถือว่า ไม่ได้ภาวนา ถ้าไม่เห็นนะตัวเองไม่มีความรู้ แต่ถ้าวันไหนพอจิตมันสงบแล้วมันไปรู้ นั่น รู้ นี่ มันไปนรก สวรรค์ มันไปทั่วนะ โอ้โฮ วันนี้ได้ภาวนา

นี่มันไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย แต่พอหลวงตาท่านบอกว่าอย่าส่งออกนะ อย่าให้ออกไปนะ คึงไว้ๆ แล้วพอหลวงตาได้ลงมา ด้วยความที่เสียใจว่ารอพึ่งอยู่ คือตัวเองก็แบบว่ามันไม่เจริญมากกว่านี้เลย ก็รอพึ่งอยู่ จะมีใครมาบอก พอหลวงตาท่านบอกก็คิดว่า อ้าว เราออกเรารู้ เราเก่ง แล้วหลวงตาบอกไม่ให้ออกมันก็จะไม่ได้อะไรเลย แต่ในเมื่อท่านพูด ก็ต้องลองดูสิ ลองดู

พอลองดูก็คึงไว้ๆ ไม่ให้ออก มันก็รวมตัว พลังงานที่ส่งออกมันก็สะสมตัวมันเอง พอสะสมตัวเองมาเรื่อยๆ สะสมตัวเองเรื่อยๆ มันก็เริ่มจิตสงบ พอจิตมันสงบขึ้นมามันก็เห็นกายใช่ไหม? เห็นกาย เห็นกายปั๊บมันก็เห็นเป็นภาพว่าหลวงตาถือดาบมาฟันร่างกาย นั้นแหลกหมดเลย โอ้โฮ ความรู้สึกนะ กับฉันทที่ออกไปรู้ อภิญญาที่ไปรู้มันแตกต่างกันขนาดไหน?

ไปรู้กลับมาแล้วก็แบกทฐิมานะ แบกความหนักหน่วงของใจไว้ตลอด แต่พอจิตมันสงบแล้วมันพิจารณากาย หลวงตาเอาดาบมาฟัน เอามีดมาฟัน มันฟันหมดเลย มันปล่อยหมดเลย โอ้โฮ มันโล่ง มันมหัศจรรย์มาก เพราะมหัศจรรย์อย่างนี้ไง ถึงได้จะไปกราบท่านนะ พอขึ้นไปนี่ อู๋ย ได้ลงเขาเลย “เดี๋ยวๆ เดี่ยวๆ อย่าเพิ่งไล่” จะมาแจ้งผลงานไง เห็นไหม อภิญญาแก็กเลสได้ไหม? ไม่ได้หรอก นิโรธมันเป็นชื่อ สิ่งที่มีนจะเป็นมันคืออะไร? สิ่งที่มีนจะเป็น สิ่งนั้นมีนคือมรรค ๔

ฉะนั้น พอเป็นมรรค สิ่งที่ว่านี้ พระที่เขาเข้า ๑๕ วัน ๒๐ วัน เขาสร้างอภิญญาอะไร? ไปสร้างอะไร? เขาไปพักผ่อนอยู่เขาไปสร้างอะไร? แต่ถ้ามันจะสร้างมันจะสร้างที่นี้ไง ฉะนั้น อภิญญา ๖ อภิญญาที่ ๖ คือมรรค เขาบอกคือปัญญานั้นแหละ แต่ใครจะควบคุม? ใครจะดูแล? แต่นี่สิ่งที่ชัดเจนมาก แม้ซีแก้วพูดอัดเทปไว้นะ แม้ซีแก้วท่านรู้อะไรเยอะมาก แล้วพูดอัดเทปไว้ว่าอดีตชาติของท่าน กับอดีตชาติหลวงตามันลึกซึ้งมากนะ นี่พูดอย่างนี้แต่ไม่พูดทั้งหมด พูดแค่นี้ ว่าคนที่สร้างบุญญาธิการมามี ถ้าคนสร้างบุญญาธิการมี มันถึงเป็นอย่างนั้น ถึงมีความสำคัญอย่างนั้น

ทีนี้เราปฏิบัติกัน เราก็ต้องมีความเชื่อของเรา เราก็ต้องมีของเราอยู่แล้ว ฉะนั้น สิ่งที่ว่า นี่ข้อที่ ๒

ถาม : ๒. พระอริยะที่เข้านิโรธสมาบัติเป็นเวลานาน ๑๕ วันหรือ ๑ เดือนนี้ ท่านเช่นนี้ท่านกำลังสร้างอภิญญา?

หลวงพ่ : ไม่ได้สร้าง ถ้าคำว่าสร้างอภิญญา การสร้างสิ่งต่างๆ อันนั้นคือหนังการ์ตูนนะ ที่ว่าโดยทั่วไปนี้หนังการ์ตูน เวลามีคนมีจิตใจของเขามันเป็นธรรม เขาก็ศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้านี้แหละ แล้วเขาก็มาเรียงเป็นพล็อตเรื่องเลย จะเป็นอย่างนั้นๆ แต่ความจริงไม่มี ไม่มีหรอก พอไม่มีขึ้นมามันก็ผู้ชนะสิบทิศไง ผู้ชนะสิบทิศมันก็มีเกร็ดประวัติศาสตร์นิดหนึ่ง แล้วเขาขอบเขียน อู้ฮู คนอ่านกันทั่วประเทศ ร้องให้กันฟุ่มเฟือยเลย

นี่ก็เหมือนกัน พุคถึงว่าถ้าเข้านิโรธสมาบัติแล้วท่านสร้างอภิญญาอะไรอยู่? ฉะนั้น ผู้ที่จะเขียนพล็อตเรื่องก็ว่า อู้ฮู นี่กำลังสร้างอภิญญานะ กำลังจะสร้างบุญญาธิการจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า จะมารื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ จะมาช่วยเหลือโลก จะมา อู้ฮู เขียนเรื่องกันไป สังคมไทยก็เชื่อ ชาวพุทธก็เชื่อ เสราใจ

ถาม : ๓. นักปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติธรรมมาพอสมควร แต่ยังไม่ขึ้นสู่อริยมรรคขั้นสูง เราควรทำจิตอย่างไรให้หลุดพ้น ในขณะที่จิตกำลังจะทิ้งร่าง

หลวงพ่ : จะทิ้งร่าง ทำสมาธิมันก็ทิ้งร่าง พอจิตสงบแล้วนะ จิตสงบ อปปนาสมาธิมันไม่รับรู้กายเลย เวลารวมใหญ่เข้าไปแล้วนะสักแต่ว่ารู้ ไม่มีสิ่งใดเลย อย่างตอนนี้ดับหมดนะ นี่พุทถึงอปปนาสมาธินะ แต่ถ้าเข้าสมาบัตินะ มันตั้งแต่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน นีรูปฌานรับรู้ร่างกาย อากาसानัญญาตนะมันจะว่างหมด เป็นอากาศหมด ร่างกายนี้เป็นอากาศ ความรู้สึกเป็นอากาศ ความรู้มีอยู่แต่ว่างเป็นอากาศหมดเลย

อากิญจัญญายตนะ วิญญูณัญญาตนะ วิญญูณคือตัวรู้ ตัวรู้ เห็นไหม มันเข้ามาที่ตัวรู้นี้เลย อากาศดับหมด เวลาอากาसानัญญาตนะมันจะรู้อากาศ เวลาวิญญูณัญญาตนะกลับมาที่วิญญูณ อากิญจัญญายตนะรู้จักสิ่งที่วิญญูณ รู้ถึงวิญญูณ แล้วเนวสัญญานาสัญญาตนะมันก็จะเฝือกเข้าไป อันนี้พุทถึงสมาบัติ แต่ถ้าพุทถึงอปปนาสมาธิ อปปนาสมาธิ เห็นไหม การทิ้งร่าง ถ้าจิตมันทิ้งร่าง ทิ้ง สมาธิมันก็ทิ้ง แต่ทิ้งชั่วคราว ทิ้งขณะเป็นสมาธิ พอมันคลายออกมามันก็จับ

ทีนี้คำว่าทิ้งร่าง ทิ้งอะไร? ทิ้งอย่างไร? ถ้าทิ้งร่าง ทิ้งแบบบุรุษพยายาม เวลาเขาเอาคนเข้ามาเขาโยนทิ้ง เขาก็ทิ้งเหมือนกัน คนอื่นทิ้งไม่เป็นประโยชน์หรอก ต้องจิตเรา

ผู้รู้ของเรา ถ้าผู้รู้ของเราทิ้ง การจะทิ้งร่างกายอย่างหนึ่ง แต่การพิจารณากาย เวลามันปล่อย กายมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะมันไม่ได้ทิ้ง มันอยู่อย่างนี้แหละ

นี่จิตมันอยู่ในร่างกาย มันพิจารณาของมัน โดยจิตที่มันเป็นสัมมาสมาธิ พิจารณาของมันแล้วมันปล่อย มันปล่อย มันปล่อยที่ไหนล่ะ? มันปล่อยที่ความรู้สึกใจ มันปล่อยที่ใจ ทุกอย่างมันเกิด เห็นไหม หลวงตาบอกว่า

“ธรรมะนี่สิ่งที่สัมผัสได้คือความรู้สึก คือใจของคน”

ถ้าใจของคนสัมผัส ที่นี้ใจมันแบกรับรู้ แยกทิวี่มานะไว้ เวลามันพิจารณา มันพิจารณาที่กาย พอพิจารณาที่กาย พิจารณาแล้วมันปล่อย มันปล่อยสิ่งที่มันรู้ มันเห็น กายก็อยู่นี้แหละ กายนี้มันที่อยู่ของจิต ถ้าจิตพิจารณาแล้วมันปล่อยของมัน นั่นอีกเรื่องหนึ่ง การพิจารณาแล้ววางกาย มันวางสังโยชน์ สักกายทิฏฐิ มันไม่ใช่การทิ้งร่าง

โธ่ คำว่าทิ้งร่าง นี่พูดนะ คำว่าทิ้งร่างเอาอะไรไปทิ้ง? เขาทิ้งกิเลสต่างหาก ทิ้งสังโยชน์ต่างหาก ฉะนั้น อย่างที่ว่า คำถามนี้แบบว่ามันไม่มีผลในความเป็นจริง คำถามมันเลยคำตอบไปแล้วไง ที่นี้คำตอบที่ว่า

ถาม : นักปฏิบัติธรรม ที่ปฏิบัติธรรมมาพอสมควร แต่ยังไม่ขึ้นสู่อรหัตตผล เขาควรจะทำจิตอย่างไร?

หลวงพ่ : ทำจิตอย่างไร ก็ทำจิต ปฏิบัตินะ พอจิตสงบแล้วนะ ถ้าไม่พิจารณาสติปัฏฐาน ๔ ไปไม่รอด คำว่าพิจารณาสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม นี่คือการพิจารณา แล้วมันจะไปชำระกิเลส ทิฐิความเห็นผิด ความยึดมั่นถือมั่นอันนั้นต่างหาก นี่การปฏิบัติธรรมอยู่ที่นั่น แล้วถ้าการปฏิบัติธรรมอยู่ที่นั่น

พูดถึงถ้าเราสนใจเรื่องฉันท เรื่องสมาบัติ เรื่องฉันทโลกีย์ มันก็สนใจเรื่องสมาธิ ถ้าสนใจสมาธิมันก็เหมือนแสงเลเซอร์ เราทุกคนพยายามปฏิบัติแบบเครื่องยิงแสงเลเซอร์ แล้วจะเอาเลเซอร์ยิงให้กิเลสมันตายเลย ที่นี้พอยิงกิเลสมันก็หลบหลีก มันยังไม่โดนหรอก เพราะเราคิดกัน นี่คิดแบบโลกใจ คิดแบบหนังวิทยาศาสตร์ใจ การต่อสู้ การต่อสู้ด้วยพลังงาน การต่อสู้ด้วย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดว่าฉาน อภิญญามันก็เหมือนกำลังของสมาธิ กำลังของสมาธิเราแปรเปลี่ยนมาเป็นพื้นฐานให้เป็นเหมือนคมมีด คมมีดก็เอาไปทำครัว เอาไปทำสิ่งต่างๆ เกิดประโยชน์ สัมมาสมาธิให้เกิดปัญญา ปัญญาที่เกิดไปชำระกิเลส แต่นี่บอกว่าปฏิบัติธรรมเป็นอภิญญานะ มีกำลังแล้วจะชำระกิเลส มันก็อย่างที่ว่าเมื่อก็ ย้อนข้อเมื่อก็นี้แหละ ผู้ชนะสิบทิศไง ผู้ชนะสิบทิศมันมีเกร็ด มีเกร็ดในพระไตรปิฎก มีเกร็ดประวัติศาสตร์ เกร็ดประวัติศาสตร์ก็เขียนเป็นนวนิยาย ได้เงิน ได้ทอง ได้ชื่อเสียง ศักยภาพ สังคมยกย่อง

นี่ก็เหมือนกัน เอาคำหนึ่งในพุทธศาสนา ในคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็มาเขียนเป็นพล็อตเรื่องความรู้สึกของตัว มันเป็นจินตนาการ มันก็ไปใหญ่เลย มันไม่เข้าสู่อริยสัจ ไม่ต้องไปรับรู้สิ่งใดเลย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อริยสัจ ๔ สติปัฏฐาน ๔ มรรค ๘ แล้วมีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ คอยบอก เดียวมันจะเข้ามาสู่ตรงนี้ แล้วเข้ามาสู่ตรงนี้ มันจะเข้าสู่การปฏิบัติ

ถาม : ๔. เราจะสอนคนแก่ที่ป่วยหนักใกล้ตายให้ปล่อยวางกาย ปล่อยวางจิตได้อย่างไร? จึงจะช่วยให้เขาตายอย่างมีสติ และไม่กลัวความตาย

หลวงพ่ : ถ้าเขาจะตายอย่างมีสติและไม่กลัวความตาย ให้เขาศึกษาธรรมะ เราพูดธรรมะให้เขาฟัง พูดให้เขาฟัง ทีนี้คำพูดให้เขาฟัง แบบว่าบางทีนะถ้าเราพูดให้เขาฟัง คนที่กลัวแล้ว ยิ่งพูดมันจะยิ่งกลัวเข้าไปใหญ่ ฉะนั้น

ถาม : เราจะสอนคนแก่ผู้ใกล้ตายให้ปล่อยวางกายได้อย่างไร?

หลวงพ่ : คนแก่คนนั้น ถ้าจิตใจเขาดีนะไม่ต้องไปสอนเขา ถ้าจิตใจเขาดีนะ เขารู้อยู่แล้วเขาจะสอนเราด้วย นี่ผู้ที่ปฏิบัติ เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านเจ็บไข้ได้ป่วย ท่านบอกนี่ธรรมะมาแล้ว ทุกอย่างมาแล้ว ธรรมะมาเตือนแล้ว นี่แสดงให้ดูเลย ท่านแสดงธรรมให้ดูนะ เอาชีวิตของท่านแสดงให้เราดู ถ้าแสดงให้เราดู ท่านเผชิญหน้ากับพญามัจจุราชด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปปรินิพพานนะ ก็จะไปตายคืนนี้ นี่ตั้งแต่ไปหานายจุนทะไซไหม? นายจุนทะถวายอาหารมือสุดท้าย เทศน์ให้นายจุนทะฟัง แล้วพอฉันสูตรมัททวะนะ

“จุนทะ เธอเอาสิ่งนี้ไปเทลงคลองเถิด ไม่มีพระองค์ไหนจะย่อยอาหารสิ่งนี้ได้เลย นี่เอาอันนี้ไปเทลงคลอง”

นี่ยังเป็นห่วงจุนทะอีกนะ เวลาไปถึงจะไปนิพพานนะ

“อานนท์ ถ้ามีใครจะมาบอกว่าเรารับอาหารของนายจุนทะ แล้วเราถึงซึ่งนิพพาน เดียวเขาจะไปโทษนายจุนทะว่าเพราะกินอาหารของนายจุนทะแล้วทำให้พระพุทธเจ้า นิพพาน เธอจงประกาศนะ ว่าบุญในพุทธศาสนามีอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งเรารับอาหารของนางสุชาดา เราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน กับอีกคราวหนึ่งเราได้ฉันอาหารของนายจุนทะ นี่เราได้ถึงขั้นนิพพาน เธอบอกเขาว่าทานนี้ยิ่งใหญ่ ถ้าเราไม่พูดอย่างนั้น คนเขาจะไปเพ่งโทษ จะไปโทษนายจุนทะว่าเพราะฉันอาหารของนายจุนทะแล้วจะนิพพาน”

นี่คนจะไปตายนะ จะไปตายยังสอนเขาไปทั่วเลย ยังสอนเขามาตลอดเลย นี่ถ้าจิตมันมีธรรมใจ แต่ถ้าเราไม่มีธรรม เห็นไหม นี่บอกว่าจะสอนคนแก่อย่างไรที่ใกล้ตายให้ปล่อยวาง? ไปบอกคนแก่ คนแก่ก็บอกว่าไม่อยากตาย อู๊ย เอาอายุวัฒนะมา เอาสิ่งนั้นมากินเยอะๆ เลย อะไรที่มันทำให้ไม่ตาย ไม่ยอมตาย

จะบอกว่ามันอยู่ที่คุณภาพของผู้ที่เป็นผู้เฒ่านั่นนะ ถ้าผู้เฒ่าเขาได้สร้างบุญกุศลมา เขามีปัญญาของเขามา เขาพูดกันรู้เรื่อง พูดก็ง่าย ถ้าผู้เฒ่าเขามีแต่ความหนักหน่วงในใจ มีจิตใจที่หมักหมมมา เรายิ่งพูดอย่างไร มันเหมือนกับเราทำความผิดมาเยอะมากเลย คนนั้นบอกนั้นก็ผิด นี่ก็ผิด อู๊ย ใจหายหมดคนะ เราทำความผิดมาเยอะใช่ไหม? แล้วคนก็มานั่งบอกนะ นี่ทำอย่างนี้เป็นบาปนะ ทำอย่างนี้ไม่ดีนะ โอ๊ย ใจอยู่ที่ตาตุ่มเลย อู๊ย ถ้าตายคราวนี้คงจะตกอเวจีเลย แต่ถ้าผู้ฉลาด สิ่งที่ดีมาแล้วมันเป็นอดีต นี่ให้วางให้ได้ แล้วให้นึกถึงพระ ให้นึกถึงพุทธโธ

ในปัจจุบันนี้เรามีสติสัมปชัญญะ ถ้าจิตนึกถึงพุทธโธ นึกถึงพระเราก็เกาะที่นี้ไว้ สิ่งที่เป็นอดีตมาไม่มีใครแก้ไขได้ สิ่งที่ทำมาแล้วมันเป็นอดีตหมดแหละ พระพุทธเจ้าสอนให้แก้ที่ปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันนี้เรายอมว่าสิ่งนี้ทำมาเพราะเราขาดสติ เราเคยทำสิ่งใดมานั้นเราก็อโหสิกรรม เราก็พยายามจะทำบุญกุศล แล้วอุทิศส่วนกุศลให้ แล้วสิ่งที่เราทำผิดมา เอาสิ่งความดีนี้มาเป็นที่พึ่ง นี่ถ้าจิตใจมันมีสติปัญญานะมันก็พอทำได้ แต่ถ้าเราไม่มีสติปัญญา ถ้าอย่างนี้เราก็ค่อยๆ บอก ค่อยๆ สอน สอนอย่างนี้

เราจะบอกว่าคนที่เขาต้องดูก่อนไง ประเด็นนี้นะมีคนถามมา เมื่อก่อนคนถามเยอะ พวกที่มีอาชีพเป็นพยาบาลที่เขาอยู่กับพวกผู้เจ็บไข้ได้ป่วย เขาจะพยายามศึกษาเรื่องนี้เพื่อจะพยาบาลคน เราก็บอกเขาทำนองนี้ ทำนองที่ว่าจิตใจแต่ละดวงมันไม่เหมือนกัน จิตใจแต่ละดวง ถ้าจิตใจที่ดีมา พุคสิ่งใดเขาก็เข้าใจได้ง่าย แต่จิตใจที่มันมีเวร มีกรรม ยิ่งพุดนะบางทีมันทำให้เขายังวิตกกังวลมากขึ้น เราจะพุดมันก็ต้องดูว่าคนนี้พุดได้หรือพุดไม่ได้

นี่ไงเวลาพระพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ ท่านจะดูว่าจิตใจของคนมันพุดได้หรือพุดไม่ได้ ทำได้หรือทำไม่ได้ ไม่ใช่ว่าจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ก็เหมือนปลาไง เอาสวิงช้อนเอาเลยนะ อู้ฮู ปลาเนี่ยเต็มสวิงๆ มันไม่ใช่อย่างนั้น ปลาเราช้อนตัวมันขึ้นมา แต่หัวใจปลาทุกตัวมันอยากจะลงน้ำ มันอยากจะไปตามธรรมชาติของมัน เราก็เอาสวิงไปช้อนมันมา เราได้แต่ตัวมันมา หัวใจเราไม่ได้หยอก แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณก่อนนะ

จิตใจของคนนี้สมควรไหม? จิตใจคนละเอียดอ่อนไหม? จิตใจคนหยาบ ถ้าจิตใจคนหยาบท่านก็ไม่ไปพุดด้วย จิตใจคนละเอียดอ่อนท่านก็ไปเอาคนๆ นั้นก่อน นี่ไงเขาดูกันที่นั่น ย้อนกลับมาที่คำถาม

ถาม : เวลาจะสอนผู้เฒ่า ผู้แก่ ผู้ป่วยให้ปล่อยวางกายได้อย่างไร?

หลวงพ่ : ก็ต้องค่อยๆ ปูพื้นฐาน นี่ไงพระพุทธเจ้าถึงบอกว่าถ้ามีสติปัญญา ให้เราทำคุณงามความดีของเรา ให้เราฝึกหัดปฏิบัติของเรา เวลามันไปเจอวิกฤติ โอ้โฮ ยืมเลยนะ อู๋ รอดังนาน มาแล้วหรือ? มาแล้วก็เผชิญหน้าเลยนะ โอ้ย ฝึกมาตั้งนาน นี่เจอวิกฤติจะได้รู้ว่าจิตใจนี้แข็ง ไม่แข็งไง มันเจอมันก็ยืมเลย แต่ถ้าเขาไม่ได้ฝึกมา นี่เราพึ่งตรงนี้แล้ว เราถึงตั้งสติกัน ให้เรามีสติปัญญา มีสติแล้วเราฝึกฝนของเรา นี่พุดถึงผู้เฒ่า ผู้แก่นะ

เราจะบอกว่าผู้เฒ่า ผู้แก่เขาไม่ใช่วัตถุ ถ้าเป็นวัตถุเราก็จะจับพลิกคว่ำ พลิกหงายทุกอย่างเราก็ทำได้สมควรปรารถนาเรา แต่จิตใจของคนมันไม่ใช่วัตถุ พุดอย่างหนึ่ง มันก็คิดอีกอย่างหนึ่ง ปรารถนาดีกับเขา เขาก็หาว่าไปจับผิดเขา จะไปสั่งสอนเขา เขาก็บอกว่าเที่ยวไปรังแกเขา นี่จิตใจของคนมันไม่ใช่วัตถุ ฉะนั้น เราก็ต้องดูตรงนี้ด้วย

นี่เรื่องเวอร์ เรื่องกรรมมันเป็นอย่างนี้ แต่เราคิดกันนะ ธรรมะเป็นวิทยาศาสตร์ ธรรมะวิทยาศาสตร์ ทำไมจะช่วยไม่ได้ อู๋ย ต้องช่วยได้ เออ ไปช่วย เอ็งไปช่วยนะ เดียว จะตามไปดูว่าช่วยได้หรือเปล่า? แต่ถ้าเป็นธรรมะเขาเป็นเรื่องของความรู้สึก เป็นความนึกคิด มันเรื่องของใจใจ ธรรมโอสถจะเข้าไปหล่อเลี้ยงหัวใจ ถ้าธรรมเหนือโลก จะให้จิตใจดวงนั้นพ้นจากกิเลส ถ้าฝึกฝน ใจเท่านั้น ความรู้สึกเท่านั้นจะพ้นจากกิเลสได้ คำรับคำร่าต่างๆ มันเป็นวิธีการ เป็นคำสอน เป็นสิ่งชี้แนะให้เราทำมานะ ถ้าทำตามนั้นได้ จะได้ตามนั้น

ถาม : ๕. ญาณทัศนะในแง่ของการปฏิบัติมีลักษณะอย่างไร? เราจะสังเกตได้อย่างไรว่าญาณทัศนะนี้เกิดกับจิตแล้ว

หลวงพ่ : (หัวเราะ) ญาณทัศนะมีลักษณะอย่างไร? ยถาภูตัง เวลากิเลสมันขาดไปแล้ว กิเลสมันขาด เกิดญาณทัศนะว่ากิเลสขาด ฉะนั้น เวลาคนกิเลสมันไม่ขาด เวลาพิจารณาไปเราพิจารณาเป็นธรรม เราว่าสิ่งนี้เป็นธรรม แล้วมันเกิดญาณทัศนะไหม? มันเกิดมิจนาทัศนะ มันเกิดมิจนาทัศนะ เพราะมันยึดมั่นถือมั่นว่ากิเลสขาด มันไม่ใช่ฉานทัศนะ มันจะเป็นมิจนาทัศนะ

ญาณทัศนะเกิดอย่างไร? มีลักษณะอย่างไร? มีลักษณะ เห็นไหม มีลักษณะที่ว่า เวลาคนรู้พูดไม่ได้ อะไรรนะ คนรู้ไม่พูด คนพูดไม่รู้ คนรู้เขาไม่พูดหรือคนรู้เรื่องญาณทัศนะ เรื่องต่างๆ เขายังเก็บเงียบเลย หลวงตาเวลาท่านปฏิบัติจบแล้ว ท่านทอดธุระเลยนะ จะสอนโลกได้อย่างไร? จะสอนโลกได้อย่างไร? จนท่านใช้ปัญญาของท่านนะ อ้าว แล้วเรามาได้อย่างไรล่ะ? เราปฏิบัติอย่างไร? หลวงตาท่านปฏิบัติอย่างไรถึงเป็นอย่างนี้ล่ะ? อ้อ ก็ข้อวัตรปฏิบัติไง เรามีข้อวัตร เรามีการปฏิบัติ มีหลวงปู่มั่นวางข้อวัตรไว้ หลวงปู่มั่นชักนำมาก็มาได้ไง แต่เวลาไปถึงที่สุดแล้วนะ จะสอนได้อย่างไร? จะสอนได้อย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน เวลาใครมีญาณทัศนะจะพูดกับโลกเขาอย่างไร? จะพูดอย่างไร? ถ้าพูดไปแล้วนะมันก็เหมือนที่ว่าเมื่อไหร่เป็นวัตถุหมด ถ้าเราบอกญาณทัศนะ เขาก็มีญาณทัศนะ นี่ญาณทัศนะ ใครลองพูดกับโยมสิ ผู้ที่ปฏิบัติเขาบอกญาณทัศนะ อ้อ อย่างนี้หรือ? ฉันทก็มี ฉันทก็มี ถ้าไปบอกญาณทัศนะเขาทุกคนมีหมด แต่มีจนาทัศนะ ไม่ใช่ญาณทัศนะ

เป็นมิจฉาทศนะ มิจฉาทังนั้น แต่ถ้าคนมีเขามีจริงนะ เพราะโลกรู้ได้-ไม่ได้ ถ้าคนมีจริง เขาถึงไม่พูดไง

คนมีจริงเขาจะกลับไปหาอาจารย์เขา เขาจะไปพูดให้อาจารย์เขาฟัง ถ้าอาจารย์เขาไม่รู้แน่ แสดงว่าอาจารย์ไม่ถูกต้อง ถ้าอาจารย์ถูกต้อง พอพูดกับอาจารย์นี้เพียะๆ เลย ญาณทัสนะจะพูดต่อผู้ที่มีญาณทัสนะด้วยกัน ผู้ที่มีญาณทัสนะ แล้วไปพูดกับคนที่ไม่รู้จัก ญาณทัสนะ เหมือนกับเราพูดกับเด็กน้อย พูดไปเถอะปากเปียกปากแฉะ เด็กมันจะร้อง อ้อใช่ อ้อใช่ แล้วเด็กมันก็จินตนาการของมันไป อ้อ ญาณทัสนะเป็นอย่างนั้นใช่ไหม? เป็นแบบลูกโป่งเนาะ ที่มันลอยอยู่บนอากาศใช่ไหม? อ้อ เป็นแบบบอลลูนๆ อ้อ เป็นแบบเครื่องบิน ญาณทัสนะ ลองพูดออกไปสิ

นี่ไง “ญาณทัสนะมีลักษณะอย่างไร?” ก็มีลักษณะแบบลูกโป่งไง มันจะลอยขึ้นไป อ้อ มันเป็นแบบฟองสบู่ไง ญาณทัสนะอะไร? ญาณทัสนะ ธรรมสากจณา เอตมมุนฺดล มุตฺตมํ ผู้ที่สูงกว่า เขาควรรู้อะไรควรและอะไรไม่ควร เราพูดผู้ใหญ่กับเด็กนะ แต่ถ้าใจเรานี้จะบอกว่าคนพูดกับสัตว์ แต่สัตว์เลี้ยงนี้พูดมันยังรู้เรื่อง สัตว์ป่านี้พูดไม่รู้เรื่อง แล้วไปบอกญาณทัสนะ ญาณทัสนะอะไร?

ญาณทัสนะเอาอ้อยอันหนึ่ง อ้อยนะ เอาอ้อยดีกว่า ญาณทัสนะไม่เอา เหมือนไก่ได้พลอยไง เอาพลอย เอาเม็ดข้าวดีกว่า ญาณทัสนะไม่เกี่ยว เม็ดข้าวดีกว่า พอบอกญาณทัสนะ เงินร้อยหนึ่งดีกว่า ญาณทัสนะอะไรของเอ็ง? นี่ไงถ้าคนมีสติ มีปัญญา เราจะบอกว่าเดี๋ยวนี้โลกในการปฏิบัติดีมาก แต่พื้นเพื่อน พูดจาเฉฉา แล้วผู้ที่แสดงธรรม ผู้ที่เป็นหัวหน้าไม่รับผิดชอบ นี่ผู้ชนะสิบทิศทั้งนั้น เกร็ดประวัติศาสตร์ เกร็ดธรรมะ โอ้โฮ แต่งกันไปร้อยแปด มันไม่มีเหตุมีผลอะไรเลย

ถาม : ญาณทัสนะมีลักษณะอย่างไร?

หลวงพ่ : (หัวเราะ) แบบลูกโป่ง ลอยไปเลย

ถาม : เราจะสังเกตได้อย่างไรว่าญาณทัสนะเกิดกับจิตเราแล้ว

หลวงพ่ : สังเกตว่าอย่างไรล่ะ? คำว่าสังเกต คำว่าสังเกตนี้ดีมากนะ คำว่าสังเกตทำให้เรามีสติ เราบำรุงรักษาใจเรา ญาณทัศนะเวลามันเกิดขึ้น ถ้ามันเกิดมันเป็นความจริงของมัน มันสมุจเฉทปหาน เพราะมันต้องเกิดจากสมุจเฉทปหาน

พิจารณากาย เห็นไหม พอมรรคสามัคคี มรรครวมตัว พอมรรครวมตัวมันสมุจเฉทปหาน พอสุมุจเฉทปหาน นี่กายเป็นกาย จิตเป็นจิต แยกออกเป็น ๓ ทวิป หลวงตาบอกแยกออกเป็น ๓ ทวิป แล้วจิตมันรวมลง พอจิตมันรวมลงขึ้นไปแล้ว มันรวมลงมันปล่อยหมด นียถาภูตัง ขถาภูตังเลย มันสัมปยุตเข้าไป พอสัมปยุตคือมันกลืนทำลายจิตเข้าไป สัมปยุตเข้าไป แล้วมันวิปยุตคลายตัวออกมาล่ะ? คลายออกมาเป็นจิตเราล่ะ?

นี่สัมปยุตเข้าไปนะ มันสัมปยุต มันมรรคสามัคคี มรรครวมตัว มรรคสมุจเฉทปหานทำลายกิเลสทั้งหมดเลย แล้วมันคลายตัวอย่างไร? เออ (หัวเราะ) พอมันคลายตัวออกมา นียถาภูตัง สัมปยุตเข้าไป วิปยุตคลายตัวออกมา เกิดอะไร? เกิดทัศนะอย่างไร? (หัวเราะ) เกิดลูกโป่งลอยมาก็ลูก? มีบอลลูนมาด้วย

เพราะว่าสิ่งที่มันเป็นธรรมมันก็เป็นธรรม ฉะนั้น สิ่งที่เป็นธรรม เห็นไหม เพราะว่ายถาภูตัง ญาณทัศนะมันอยู่ในชั้นมัจฉา อยู่ในอาทิตตปริยายสูตร อยู่ในอนัตตลักษณะสูตรต่างๆ อยู่ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาปฏิบัติไป ถ้าเรารู้จริง เห็นจริงมันเป็นอันนั้นแหละ แต่ที่นี้เรารู้ยังไม่ได้จริง เรายังเห็นไม่ได้จริง แต่เราก็อาศัยเอาคำสิ่งนั้นแล้วก็มาอ้างอิงกัน เามาเสริมกิเลส เามาเสริมทิฐิมานะ เามาเสริมการปฏิบัติของคนๆ นั้น

แล้วคนๆ นั้น ในการประพฤติปฏิบัติธรรมะมันมีแต่การอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนน้อมถ่อมตนเพื่อให้จิตของเรามั่นสมดุล เพื่อให้มันมีความเป็นไป เพื่อให้มันเป็นการต่อสู้กับกิเลส แต่ถ้ามันเกิดเอาญาณทัศนะ เอาสิ่งนั้นมาส่งเสริมความห่อเหิมของใจ นี่เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาส่งเสริมทิฐิมานะ แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรม แล้วแอบอ้าง ต้องการให้ทุกคนยอมรับสิ่งนั้น แล้วธรรมะมันต้องอ่อนน้อมถ่อมตน ทำไมต้องให้ใครยอมรับล่ะ? ในเมื่อเราทุกข์อยู่ เรามีกิเลสอยู่ ทุกข์จะเป็นจะตาย ต้องให้ใครมายอมรับเรา? แล้วเวลาสุขขึ้นมา มันสุขขึ้นมามันก็สุขในหัวใจของเรา ต้องให้ใครมารับรู้กับเรา?

สิ่งที่มันเป็นความจริง มันก็เป็นความจริงในใจนั้น สิ่งที่เป็นความจริง แล้วนี่พอเป็นความจริงขึ้นมาก็เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทรของพวกเรา พวกเรามีครู มีอาจารย์เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร พอร่มโพธิ์ ร่มไทร สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดผิด ครูบาอาจารย์ก็คอยบอก คอยชี้แนะเรา เข้าไปเผชิญหน้าก็คุยกับท่านสิ ไปหาอาจารย์แล้วก็ไปนั่งอยู่หน้าชานชบายนะ แล้วก็ตั้งจิตเลยนะ ตั้งจิตถามเลยนะ แล้วท่านเทศน์ก็ตอบมาถูกต้องๆ

แม้แต่เข้าไปหาอาจารย์ก็ยังไม่กล้าเข้าไปหาท่าน เวลาไปหาอาจารย์ก็ยังไม่กล้าไปบอกเลยว่ามีญาณทัศนะอย่างไร? มีลูกโป่งก็ไป? มีบอลลูกก็ไป? ก็ไม่กล้าขึ้นไปคุยกับท่าน แล้วมันจะเกิดเป็นญาณทัศนะอะไร? ถ้าเกิดเป็นญาณทัศนะ แม้แต่ความจริงก็ยังไม่กล้าพูด ไม่กล้าคุยกับใคร? มันจะเป็นญาณทัศนะมาจากไหน?

ถ้ามันญาณทัศนะ เห็นไหม คุณหลวงตาท่านบอกว่าถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ท่านจะกล้าเข้าสังคมทุกสังคม แล้วสิ่งที่เป็นธรรมขึ้นมา เวลาธรรมสากัจฉาเป็นธรรมขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์อะไรไหม? เวลาวิสันนาธรรมะกัน แล้วผู้ฟัง เวลามีคนออกจากป่า จากเขาไปหาหลวงปู่ มัน หลวงปู่จะถามปัญหา แล้วให้ตอบปัญหาเป็นส่วนบุคคลก่อน แล้วท่านให้รวมพระเลย แล้วท่านเทศน์เลย เพราะเอาเหตุของพระองค์นั้นเป็นประเด็น แล้วเทศน์สอนหมู่พระ หมู่พระจะดี ปลื้มใจมากกว่าจะได้ธรรมะ ได้ทุกอย่างมากับเรา

ฉะนั้น ญาณทัศนะ นี่ว่า “ญาณทัศนะเกิดขึ้นมาอย่างไร? เกิดกับจิตอย่างไร?”

เราไม่ต้องไปชวนขวยหรือไม่ต้องไปชวนขวยหา ไปหาที่ไหนก็ไม่เจอหรือ เวลามันเกิดมันเกิดกลางหัวใจเรานั้นละ เวลาทุกข์ก็ทุกข์ที่ใจ เวลามันเป็น ใจมันเป็น ขึ้นมา มันก็จบที่นั่น ธรรมะ เห็นไหม ปัจจุบันตั้ง สันติปฏิบัติอยู่ที่ใจของเรา

จะบอกว่าอย่าเชื่อคนโฆษณาชวนเชื่อนะ อย่าเชื่อ คนที่เขาจริงจังเขาไม่พูด เขาจะพูดต่อเมื่อมีความจำเป็น คนที่ไม่รู้จริงที่เขาโฆษณาชวนเชื่อกันอยู่นี้อย่าไปเชื่อเขา อย่าไปเชื่อเขา แล้วเรากลับมาประพฤติปฏิบัติของเราเอง นี่คือ “นิโรธสมาบัติ” เอวัง